

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Пантелеймонов А.В.

3 вересня 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЦІННІ ПАПЕРИ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма «Економічна кібернетика»

Спеціалізація _____

Вид дисципліни _____ за вибором

Факультет Економічний факультет
(назва підрозділу)

20 19 / 20 20 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного факультету

Протокол № 7 від "27" серпня 2019 року

Розробники програми: Стеценко Т.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Програму схвалено на засіданні кафедри « Фінанси, банківська справа та страхування»

Протокол № 1 від "27" серпня 2019 року

Завідувач кафедри Фінансів, банківської справи та страхування

Глущенко В.В.

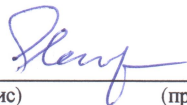
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол № 1 від "27" серпня 2019 року

Голова методичної комісії економічного факультету

Свтушенко В.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Цінні папери та фондовий ринок»
складена відповідно до освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика»
підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальності 051 «Економіка»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є надання студентам теоретичних знань щодо ринку цінних паперів, ознайомлення їх з практичними питаннями здійснення операцій з цінними паперами.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни полягають у з'ясуванні сутності цінних паперів, їх класифікації; у наданні характеристики основних видів цінних паперів; у розкритті змісту економічної категорії «ринок цінних паперів»; у вивченні принципів функціонування, учасників та структурних елементів даного ринку; у розгляді організаційних основ діяльності на ринку цінних паперів акціонерних товариств, торговців цінними паперами, інститутів спільного інвестування, довірчих (трастових) товариств, банків, учасників Національної депозитарної системи, фондових бірж, позабіржових торговельно-інформаційних систем; у дослідженні механізму основних операцій з цінними паперами; у оволодінні студентами практичних навичок здійснення таких операцій; у вивченні організації державного регулювання та саморегулювання на ринку цінних паперів.

1.3. Кількість кредитів 4 ЄКТС (денна).

1.4. Загальна кількість годин 120 год. (денна).

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
8-й	-
Лекції	
12 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	- год.
Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
84 год.	- год.
Індивідуальні завдання	
- год.	- год.

1.6. Заплановані результати навчання

Компетентності:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.
3. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати:

1. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем
2. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи функціонування ринку цінних паперів

Тема 1. Цінні папери в ринковій економіці

Сутність цінних паперів, їх функції та властивості. Класифікація цінних паперів. Характеристика основних видів цінних паперів. Особливості випуску та обігу деривативів.

Тема 2. Основи функціонування ринку цінних паперів

Поняття ринку цінних паперів як економічної категорії. Основні функції ринку цінних паперів. Принципи функціонування ринку цінних паперів. Учасники ринку цінних паперів. Структура ринку цінних паперів.

Тема 3. Організаційна система ринку цінних паперів

Акціонерні товариства. Порядок випуску та обігу акцій в акціонерних товариствах. Торговці цінними паперами: поняття та особливості створення. Діяльність інститутів спільного інвестування. Поняття та класифікація інститутів спільного інвестування. Довірчі (трастові) товариства. Представницька діяльність довірчих товариств на ринку цінних паперів. Банки на фондовому ринку.

Тема 4. Національна депозитарна система України та організатори торгівлі цінними паперами

Поняття, структура та учасники Національної депозитарної системи. Національний депозитарій України, його основні завдання та функції.

Фондові біржі та позабіржові торгівельно-інформаційні системи. Поняття, функції та форми організації фондових бірж. Котирування цінних паперів на біржі. Лістинг на фондовій біржі. Сутність та основи розрахунків біржових індексів.

Розділ 2. Обіг цінних паперів

Тема 5. Операції з цінними паперами

Торгівельно-посередницькі операції з цінними паперами. Діяльність торговців з випуску цінних паперів. Андерайтинг. Порядок здійснення торговцями цінних паперів комерційних та комісійних операцій. Обмеження в діяльності торговців цінними паперами, у тому числі з «відкритих» позицій. Особливості купівлі-продажу акцій підприємств, що приватизуються. Цінова політика при продажу акцій підприємств, що приватизуються. Способи продажу таких акцій. Індивідуальна приватизація об'єктів. Промисловий інвестор. Комерційний та некомерційний конкурси з продажу акцій підприємств, що приватизуються. Формування ефективного власника в акціонерних товариствах, що створюються в процесі приватизації.

Тема 6. Операції з цінними паперами на організованому ринку

Механізм операцій на фондовій біржі. Брокери та дилери. Касові та строкові угоди. Простий та подвійний (онкольний та безперервний) аукціони. Специфіка ринків заявок та котирувань. Порядок здійснення торгів у Першій фондовій торгівельній системі.

Операції з цінними паперами у Національній депозитарній системі України. Механізм переходу та реалізації права власності на цінні папери у Національній депозитарній системі. Зберігання та обслуговування обігу цінних паперів на рахунках в цінних паперах та операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів. Кліринг та розрахунки з угод з цінними паперами.

Тема 7. Регулювання ринку цінних паперів

Державне регулювання ринку цінних паперів, його форми та методи. Поняття та цілі державного регулювання ринку цінних паперів. Органи державного контролю за випуском та обігом цінних паперів. Саморегульовані організації фондового ринку, їх функції та повноваження.

Тема 8. Аналіз цінних паперів

Основи фундаментального аналізу цінних паперів. Сутність та методи технічного аналізу цінних паперів. Характеристика рейтингового аналізу цінних паперів. Процедура присвоєння рейтингу.

Тема 9. Формування портфелю цінних паперів

Стратегії та моделі формування портфелю цінних паперів. Оцінка ефективності управління портфелем цінних паперів. Модель оцінки капітальних активів. Врахування багатofакторних моделей та арбітражної теорії при формуванні портфелю цінних паперів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основи функціонування ринку цінних паперів												
Тема 1. Цінні папери в ринковій економіці	18	2	6			10						
Тема 2. Основи функціонування ринку цінних паперів	10	2	2			6						
Тема 3. Організаційна система ринку цінних паперів	13	1	2			10						
Тема 4. Національна депозитарна система України та організатори торгівлі цінними паперами	15	1	4			10						
Разом за розділом 1	56	6	14			36						
Розділ 2. Обіг цінних паперів												
Тема 5. Операції з цінними паперами	16	2	2			12						
Тема 6. Операції з цінними паперами на організованому ринку	13	2	2			9						
Тема 7. Регулювання ринку цінних паперів	12	1	2			9						
Тема 8. Аналіз цінних паперів	9	1	2			6						
Тема 9. Формування портфелю цінних паперів	14	-	2			12						
Разом за розділом 2	64	6	10			48						
Усього годин	120	12	24			84						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика ринку цінних паперів	2
2	Визначення вартості акцій та їх економічні показники	2
3	Визначення вартості облігацій та оцінка доходності векселів	2
4	Характеристика структури ринку цінних паперів України	2
5	Емісійна діяльність в Україні	2
6	Операції з цінними паперами в Національній депозитарній системі	2
7	Порядок торгів на українських фондових біржах	2
8	Етапи приватизації підприємств.	2
9	Статистика курсів цінних паперів та обсягів операцій з цінними паперами	2
10	Правове регулювання ринку цінних паперів	2
11	Оцінка різних видів цінних паперів на основі прибутку та дивідендів	2
12	Оцінка портфеля цінних паперів	2
	Разом	24

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна)
	Розділ 1	
1	Особливості випуску та обігу деривативів.	10
2	Принципи функціонування ринку цінних паперів.	6
3	Представницька діяльність довірчих товариств на ринку цінних паперів.	10
4	Сутність та основи розрахунків біржових індексів.	10
	Разом за розділом 1	36
	Розділ 2	
5	Комерційний та некомерційний конкурси з продажу акцій підприємств, що приватизуються. Формування ефективного власника в акціонерних товариствах, що створюються в процесі приватизації.	12
6	Порядок здійснення торгів у Першій фондовій торговельній системі.	9
7	Саморегульовані організації фондового ринку, їх функції та повноваження.	9
8	Процедура присвоєння рейтингу.	6
9	Стратегії та моделі формування портфелю цінних паперів. Оцінка ефективності управління портфелем цінних паперів. Модель оцінки капітальних активів. Врахування багатфакторних моделей та арбітражної теорії при формуванні портфелю цінних паперів.	12
	Разом за розділом 2	48
	Разом	84

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Цінні папери та фондовий ринок» є підготовка рефератів, доповідей та презентацій для семінарських занять.

Теми рефератів

1. Оцінка та аналіз дальності фондових бірж України.
2. Проблеми сучасної депозитарної системи України.
3. Фінансовий моніторинг операцій на ринку цінних паперів.
4. Перспективи розвитку державного регулювання ринку цінних паперів України.
5. Державне регулювання випуску та обігу цінних паперів.
6. Створення акціонерних товариств у процесі злиття чи поглинання.
7. Порядок скликання та проведення загальних зборів акціонерів.
8. Дивідендна політика акціонерних товариств.
9. Аналіз динаміки операцій із цінними паперами на фондовому ринку України.
10. Аналіз діяльності інвестиційних фондів України.
11. Порядок відкриття рахунку у зберігача.
12. Кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів.
13. Особливості функціонування біржі ПФТС.
14. Індекс ПФТС, як індикатор ділової активності фондового ринку України.
15. Аналіз операцій на організованому фондовому ринку України.
16. Проблеми та перспективи аналізу інвестиційної привабливості корпорацій в Україні.
17. Оцінка вартості акцій та облігацій.
18. Тенденції розвитку первинного та вторинного ринків цінних паперів України.
19. Особливості діяльності зберігачів.
20. Особливості функціонування інститутів спільного інвестування.
21. Завдання НКЦПФР, її функцій, повноважень та структура.
22. Повноваження НКЦПФР щодо перевірок та ревізій діяльності учасників ринку цінних паперів.
23. Ф'ючерсні та форвардні контракти, опціони, варанти, свопи.
24. Форми випуску та форми існування цінних паперів.
25. Види акціонерних товариств та особливості їх функціонування.
26. Сутність та структура Національної депозитарної системи України.
27. Фондові біржі та особливості їх функціонування в Україні.
28. Сутність та класифікація іпотечних цінних паперів.
29. SWOT-аналіз діяльності емітента.
30. Сутність, види та принципи формування портфелів цінних паперів.

7. Методи контролю та критерії оцінювання

Методами контролю є:

- тестування;
- оцінка усної розгорнутої відповіді на питання;
- оцінка по результатам співбесіди;
- оцінка письмової відповіді на питання;
- виконання комбінованих завдань;
- виконання практичних завдань;
- оцінка фіксованої доповіді по підготовленому реферату;
- підсумковий контроль – письмовий іспит.

Підсумковий контроль проводиться у формі залікової роботи. Залікова робота проводиться у письмовій формі і включає відповідь на 2 теоретичні питання (кожне питання – 10 балів), 10 тестів (кожен тест – 1 бал), вирішення 1 практичного завдання (10 балів). Максимальна кількість балів за залікову роботу складає 40 балів.

8. Схема нарахування балів

Підсумковий семестровий контроль при проведенні залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Залікова робота	Сума
Розділ 1													
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	K1	-	60	40	100
6	3	3	3	3	3	3	3	3	30				

T1, T2 ... T7 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали	для дворівневої шкали
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Господарський кодекс України : Закон України 16 січня 2003 р. № 436-IV ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/conv>.
3. Про акціонерні товариства : Закон України 17 вересня 2008 р. № 514-VI ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/514-17>.
4. Про депозитарну систему України : Закон України 06 липня 2012 р. № 5178-VI ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>.
5. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>.
6. Про інститути спільного інвестування : Закон України 05 липня 2012 р. № 5080-VI ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5080-17>.
7. Про обіг векселів в Україні : Закон України 5 квітня 2001 року N 2374-III ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2374-14>.
8. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
9. Цивільний кодекс України : Закон України 16 січня 2003 р. № 435-IV ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15>.

Допоміжна література

1. Фондовий ринок : підручник. В 2-х кн. / За ред. В. Д. Базилевича. К., 2015. 621 с.
2. Бенджамин А. М. Анализ ценных бумаг : навч. пособ. К. : Лира-К, 2015. 880 с.
3. Ваніна Н. М. Ринок цінних паперів. Практикум : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2014. 176 с.
4. Цінні папери : підручник / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, Н. В. Ковтун та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2011. 1094 с.
5. Цінні папери : практикум : навч. посіб. / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, Н. В. Ковтун та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2013. 791 с.

6. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник. 3-те вид., стер. К. : Знання, 2015. 535 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : веб-сайт. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>.
2. Державна казначейська служба України : веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
3. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk>.
5. Національний банк України : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>.
6. European Commission. Eurostat : веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/>.
7. World Bank Open Data : веб-сайт. URL: <https://data.worldbank.org/>.
8. АТ «Фондова біржа ПФТС» : веб-сайт. URL: <http://pfts.ua/>.
9. ПАТ «Фондова біржа «Перспектива» : веб-сайт. URL: <http://fbp.com.ua/>.
10. АТ «УКРАЇНСЬКА БІРЖА» : веб-сайт. URL: <http://www.ux.ua/ua/>.